

Lancering boek 'Talenten Voeden':

Praktische gids voor toekomstbestendig en dieper leren

Interview met prof. dr. Juliette Walma van der Molen n.a.v. digitale uitgave 'Talenten Voeden' januari 2020

In januari 2020 publiceert Kenniscentrum Wetenschap & Technologie Oost (KWTO) het digitale boek 'Talenten Voeden' van prof. dr. Juliette Walma van der Molen. Een overkoepelend raamwerk en gids tegelijk voor iedereen werkzaam in het onderwijs, maar ook daarbuiten. 'Talenten Voeden' laat zien welke wetenschappelijk bewezen elementen kunnen bijdragen aan toekomstbestendig en dieper leren. Met zowel praktische handvatten voor starters in deze materie alsook talloze bronnen en verwijzingen voor wie meer ervaren is met toekomstbestendig en dieper leren en de verdieping zoekt. Juliette: "Deze uitgave laat zien wat het verschil is tussen onderwijzen en werkelijk leren. Plus wat er nou écht werkt als je met je onderwijs over wilt gaan naar werkelijk leren voor de lange termijn."

Overzicht én inzicht

Analoog aan de Voedingswijzer, schetst Juliette Walma van der Molen de ingrediënten die nodig zijn om kinderen werkelijk te voeden met de kennis, vaardigheden, houdingen, zelfbeelden en motivaties die hen helpen langdurig en dieper te leren. Juliette: “Alle kinderen hebben kwaliteiten en zijn in staat om zich op hun eigen manier te ontwikkelen, om nieuwsgierige vragen te stellen, hun fantasie te gebruiken, problemen te herkennen en creatieve oplossingen te verzinnen. In een wereld die steeds meer flexibiliteit, creativiteit, innovatie, eigen denkkracht en een kritische omgang met informatie en technologie vereist, zullen we al vanaf het basisonderwijs méér moeten inzetten op het eigen denken en de eigen talenten van kinderen. Het boek geeft op een toegankelijke manier inzicht in de belangrijkste psychologische inzichten over dieper leren en laat zien welke stappen scholen kunnen zetten, zonder direct hun hele onderwijs overhoop te halen.”

Toenemende urgentie toekomstbestendig en dieper leren

Juliette schetst de achtergrond van deze uitgave: “In het basisonderwijs leren we leerlingen met name cognitieve basiskennis en basisvaardigheden aan. We focussen in het onderwijs daarbij vooral op wat we ‘oppervlakkig leren’ noemen en op feitenkennis voor de korte termijn. Maar onze leerlingen leven in een maatschappij die in hoog tempo technologiseert. Dit verhoogt de urgentie voor het aanleren van eigen kritisch en creatief denken. Niet als een separate activiteit, maar ingebed in het reguliere lesprogramma. En ook voor kinderen die misschien niet zo heel goed meekomen.” Helemaal tot de kern teruggebracht gaat het boek echter over opvoeden. Juliette: “Alle elementen uit het raamwerk die ik aanreik gelden ook voor de gewone dagelijkse ontwikkeling van kinderen.”

Zowel voor starters als gevorderden

Juliette benadrukt de cruciale rol van leerkrachten als het gaat om het creëren van een rijke leeromgeving: “Veel onderwijsbeleid gaat ‘over de hoofden’ heen van leerkrachten. ‘Talenten Voeden’ zet hen juist centraal. Om deze manier van leren over te brengen op leerlingen hebben we leerkrachten nodig die toekomstbestendig en dieper leren doorgronden en kunnen toepassen. Zij zijn cruciaal en maken echt het verschil. ‘Talenten Voeden’ wijst hen hierin de weg. Starters in deze materie krijgen snel een overkoepelend inzicht en gevorderden in het onderwijs kunnen direct de diepte in.” De uitgave ‘Talenten Voeden’ biedt deze tweede doelgroep bewust veel extra materiaal, verdiepende links en verwijzingen. Juliette: “Het boek is in feite een vertrekpunt met veel inhoudelijke afslagen waarmee scholen en docenten verder kunnen op basis van concrete tips en voorbeelden én inhoudelijke verdieping.”

Eigen route en recept samenstellen

Juliette benadrukt dat er geen standaard recept is om je school om te vormen naar het concept van toekomstbestendig en dieper leren: “Scholen kunnen hun eigen ideale route en recept samenstellen, geïnspireerd door de uitgave ‘Talenten Voeden’.” Bijvoorbeeld de bronnenlijst is voorzien van links zodat wie zich écht verder wil verdiepen met één klik terechtkomt bij het originele materiaal zoals review- en effectstudies. Ook zijn er docentbladen toegevoegd met samenvattingen die je direct kunt gebruiken in je klas. Ik durf te stellen dat je er een gratis bibliotheek bij krijgt! Ook wijst de uitgave directies en besturen de weg naar hoe zij een rijke leeromgeving kunnen faciliteren voor hun leerkrachten.”

Essentiële elementen ‘Talenten Voeden’

Juliette noemt de vijf essentiële ingrediënten op die samen het raamwerk ‘Talenten Voeden’ vormen: “Kennis, vaardigheden, houdingen, zelfbeelden en motivaties. Dit zijn in psychologische zin af te bakenen begrippen die, en dit is belangrijk, wél allemaal een onderlinge relatie met elkaar hebben. Ze hangen nauw met elkaar samen. Het gaat niet alleen om vaardigheden, zoals vaak wordt gedacht. Want je kunt vaardigheden niet aanleren bij leerlingen als je ook niet werkt aan hun houding, zelfbeeld en motivatie. Wanneer je het belang leert inzien van bijvoorbeeld kritische of nieuwsgierige vragen stellen, het gevoel hebt dat je daarin kan groeien en gemotiveerd raakt om zelf allerlei inhoud te onderzoeken, dan kun je naast basiskennis en basisvaardigheden ook complexer leren en in de toekomst blijven leren. Hierdoor leer je andere kanten van jezelf ontwikkelen dan louter en alleen de standaard cognitieve kanten die we nu vaak in het onderwijs benadrukken.”

Inspirerend voor een zeer brede doelgroep

De concrete voorbeelden en links naar onderwijsmaterialen in het boek zijn nu gericht op het basisonderwijs. De door Juliette geschetste parapluvisie maakt echter dat ‘Talenten Voeden’ gebruikt kan worden door het brede onderwijsveld. Concreet uitgedrukt in doelgroepen is de uitgave ‘Talenten Voeden’ interessant voor onderwijsgevenden po en vo, interne begeleiders, beleidsmedewerkers, directeuren, bestuurders, studenten van de Pabo’s, docenten op de Pabo’s en ook oudergeledingen/geïnteresseerde ouders. Juliette: “De insteek is vooral dat onderwijsprofessionals die nog niet zo heel veel weten over deze materie op een toegankelijke manier bij de hand genomen worden. Tegelijkertijd halen collega’s uit het onderwijsveld die eerder al met deze materie aan de slag gingen, er nog meer dan genoeg nieuwe informatie en praktische handvatten uit om zich verder te professionaliseren.” De gevarieerde opbouw van deze uitgave benadrukt deze tweeledige doelgroepfocus. Juliette: “De lezer ontdekt een toegankelijke theoretische verdieping, krijgt herkenbare voorbeelden en tips aangereikt en leest inspirerende citaten. Deze

optelsom maakt dat ‘Talenten Voeden’ de lezer zowel een theoretisch fundament als praktische handvatten geeft. Voor de diepgaand leergierige lezer biedt het boek meer dan voldoende aanvullende lees- en kijktips. In die zin kan deze uitgave waardevol zijn op alle niveaus, afhankelijk van de interesse en expertise van de lezer.”

POSITIEF GROEIBESEF

Hoe stimuleer ik een positief groeibesef bij mijn leerlingen?

Leerlingen met een **positief groeibesef** weten dat hun talenten en vaardigheden ontwikkeld kunnen worden door **inzet, oefening** en **doorzettingsvermogen**.

	STATISCHE MENTALITEIT	GROEIMENTALITEIT
Uitdaging	"Ik hou niet van uitdagingen."	"Een uitdaging ga ik graag aan."
Obstakels	"Dit is te moeilijk, ik geef het op."	"Dit is moeilijk, maar ik zet door."
Moeite	"Moeite doen? Dat is voor domme kinderen."	"Moeite doen? Dat hoort bij leren."
Kritiek	"Kritiek van anderen negeer ik altijd."	"Kritiek van anderen? Daar leer ik van."
Succes van anderen	"Ik vind het maar niks als anderen ergens goed in zijn."	"Ik leer van anderen en ze inspireren mij."

Mijn groeimentaliteit vocabulaire

"Ik kan dit niet!"	"Dit is TE moeilijk!"	"Hierin ben ik GEWELDIG!"
"Ik kan dit NOG niet!"	"Dit kost tijd en inzet!"	"Ik ben al goed bezig!"
"Wat ben jij een slim kind!"	"Dit is goed genoeg!"	"Rekenen? Dat kan ik niet!"
"Wat zet jij goed door!"	"Is dit echt mijn beste werk?"	"Ik ga mijn hersens trainen in rekenen!"

Andere manieren om een positief groeibesef te stimuleren:

- Besteed aandacht aan de **plasticiteit van het brein**. Verbindingen in het brein veranderen door inzet, oefening en doorzettingsvermogen. Het brein is 'als een spier' en kan getraind worden.
- Spreek met leerlingen over hun **leermotivaties**. Als leerlingen alleen leren voor bevestiging van anderen gaat dat ten koste van hun eigen groeibesef.
- Bespreek het **achterliggende doel** van een les of activiteit.
- **Vier** de groei van leerlingen met elkaar.
- Bied ruimte voor **reflectie**. Kijk na een les, of aan het eind van de dag, terug op de groei die leerlingen hebben doorgemaakt.

VOUTENVESTIFAL! Besteed positieve aandacht aan het maken van fouten, want fouten maak je om van te leren! Maak een 'faaljournaal' met alle mislukkingen: sterke leermomenten komen vaak voort uit fouten.

Plan	
Werkelijkheid	

Voorbeeld van Docentenblad

Uitdagend denk- en doeboek

Uiteraard heeft Juliette voor ogen wat de lezer met de kennis uit ‘Talenten Voeden’ zou kunnen doen: “Deze publicatie is bedoeld om uit te dagen tot lezen en vooral ook: hërlezen. Dit herlezen benadrukt ik sterk, want dan valt het kwartje en ga je de verbanden zien tussen de onderlinge ingrediënten en hoe je deze kunt bevorderen. Je ontdekt hierdoor hopelijk nieuwe inzichten, waardoor je jezelf meer en meer ontwikkelt op het vlak van talenten voeden, bij leerlingen maar ook bij jezelf! In die zin is het een denk- én doeboek. Theorie en praktijk vullen elkaar aan. Hopelijk daagt het scholen uit om als team hiermee aan eigen professionalisering te gaan doen en tot vrijelijk experimenteren met ‘Talenten Voeden’. Want ik zeg altijd: Je kunt het eigenlijk niet fout doen, durf te proberen. Na die experimenteerfase waarin je alles kunt oppakken laat het boek je ook zien hoe je vervolgens in je eigen onderwijssetting het voeden van talenten structureel invoert en borgt.”

Analogie met Schijf van Vijf

Graag maakt Juliette de analogie met de Schijf van Vijf: “We wéten wat gezonde voeding is. En dat doorgronden we nu dus ook voor de vijf genoemde essentiële elementen waarmee je talenten voedt. Deze zijn onmisbaar om leerlingen te inspireren tot hogere orde denken, creatief en kritisch denken, reflectie en metacognitie. Onderzoek staft dit en de uitgave ‘Talenten Voeden’ legt dit voor iedereen die geïnteresseerd is uit. Deze publicatie geeft antwoord op vragen als: Hoe kunnen we meer variatie aanbrenge(n) in het onderwijsmenu? Hoe kunnen we kinderen meer laten ontdekken en proeven van onbekende smaken? Hoe kunnen we leerlingen zelf actiever betrekken bij hun ‘voeding’ of eigen leren, hen dieper en langduriger laten leren, zodat zij zich zo goed mogelijk op hun eigen niveau kunnen ontwikkelen onder allerlei omstandigheden? En hoe kunnen we ‘de hele mens’ ontwikkelen, in plaats van alleen enkele cognitieve kanten van onze leerlingen?”

Consequenties voor huidige onderwijs

Betekenen de inzichten die Juliette in de uitgave ‘Talenten Voeden’ presenteert dat we het huidige onderwijs werkelijk anders moeten gaan inrichten? Juliette: “Nee, de boodschap is heel duidelijk. Je hoeft je onderwijs niet helemaal overhoop te halen. Maar je moet wat we aan basis overdragen wel uitbreiden met andersoortige opdrachten die meer hogere-orde denken en reflectie uitlokken en met meer aandacht voor de ontwikkeling van houding, zelfbeeld en motivatie. We beschikken nu over decennia aan onderzoek dat laat zien wat daarbij aantoonbaar werkt en wat niet. Wat zorgt voor een goede, gezonde en bestendige ontwikkeling bij leerlingen? Dat zijn de vijf ingrediënten die ik eerder schetste, onderbouwd door jarenlang wetenschappelijk onderzoek. Die vijf elementen kun je stapsgewijs in je bestaande onderwijssetting inbouwen, zonder dat je je complete onderwijs op de schop hoeft te nemen. Kijk, de basisvaardigheden zoals rekenen, schrijven en lezen blijven een onmisbaar fundament. Anders kun je überhaupt niet dieper en creatiever over allerlei onderwerpen gaan nadenken.”

Vrijheid van lesmethoden en onderwijstypen

Scholen hebben in Nederland enorm veel vrijheid om hun onderwijs te verbreden en te verdiepen. De einddoelen liggen vast, maar je hebt zelf de keuze uit de lesmethoden en onderwijstypen. Juliette: “Dit betekent dat we in Nederland de inzichten uit ‘Talenten Voeden’ in alle vrijheid kunnen toepassen. Je hoeft je standaard lesmateriaal niet weg te doen, maar dit kun je verbreden en verdiepen met extra opdrachten. Je komt dan zowel toe aan de kernopdrachten en de basisvaardigheden alsook aan de additionele vaardigheden die we zo graag extra willen ontwikkelen. Wel vereist dit goed geschoolde leraren die ook voldoende weten van de ontwikkelingspsychologische processen zoals die ten grondslag liggen aan de ‘Talenten Voeden’. Zij zijn de cruciale schakel in de interactie met hun leerlingen.”

Een positief neveneffect, zoals door Juliette geconstateerd, is dat scholen die hiermee aan de slag gaan zelfs tijd kunnen overhouden: “In de ochtend komen taal en rekenen aan bod en op bepaalde middagen gaan ze met de leerlingen aan de slag met thematisch en vakoverschrijdend werken op projectbasis, waarbij de basis uit de ochtend wordt herhaald en toegepast. Door die wisselwerking leren zij de basisstof nog beter en vanuit andere dimensies beheersen.”

Relatie met onderwijs in Wetenschap & Technologie?

Bestaat er in de visie van Juliette een relatie tussen ‘Talenten Voeden’ en onderwijs in Wetenschap & Technologie? “Onderzoekend en ontwerpend leren is een manier van denken en een houding die je op allerlei onderwerpen kunt toepassen. Onderzoeken en ontwerpen ziet men vaak als iets wat vooral bij Wetenschap & Technologie hoort, maar dat hoort natuurlijk bij alle zaakvakken, het gaat niet alleen om de bèta-component. Ook geschiedenis en aardrijkskunde zijn wetenschapsgebieden. Wel is Wetenschap & Technologie een heel geschikt vehikel voor het soort onderwijs dat ik met ‘Talenten Voeden’ bepleit, terwijl ik tegelijkertijd de brede toepassing uitleg.”

Benieuwd?

Benieuwd? KWTO stelt u in staat de digitale uitgave ‘Talenten Voeden’ (107 pagina’s) gratis online te lezen vanaf deze link: <https://www.kwto.nl/talenten-voeden-walma-van-der-molen/>.

De gratis download- en printversie is te vinden via deze link: <https://www.kwto.nl/download/talenten-voeden-download/>